

Absenteismul și abandonul școlar

TICLE CODRUTA -PROF. LB.ROMANA
SCOALA GIMNAZIALA GH. LAZAR ZALAU

A fi profesor în societatea contemporană presupune asumarea unei responsabilități deosebit de mari. A fi profesor presupune transmiterea eficientă de informații din domeniul de specialitate al acestuia destinate elevilor săi. De asemenea, a fi profesor eficient presupune stabilirea unei relații pozitive cu elevii săi, construită pe încredere reciprocă, cooperare, empatie și interes educațional. Acest ultim aspect menționat presupune acordarea de sprijin pentru problemele cu care se confruntă elevii în încercarea lor de a le rezolva cât mai eficient. În acest sens, pentru numeroși elevi, abandonul școlar poate reprezenta o foarte mare problemă, deoarece aceasta poate crea premisele eșecului educațional și în viață. Astfel, profesorii au un rol extrem de important în motivarea și încurajarea elevilor în a rămâne în sistemul educației formale, în acord cu particularitățile lor. În prezentul articol voi încerca să analizez câteva aspecte referitoare la principalele modalități prin care profesorii își pot ajuta elevii să-și depășească dificultățile legate de părăsirea timpurie a școlii, respectiv să rămână în sistemul educațional până la absolvirea cu diplomă a ciclului școlar început.

Absenteismul este o problemă socială caracterizată prin conduită evazionistă, cronică, care reflectă atitudinea structurată a lipsei de interes, motivație, încredere în educația școlară.

Fuga de la ore este o problemă predominant emoțională (conduită de tip evazionist, o formă de evadare fizică și psihologică din situația percepută ca traumatizantă).

Absenteismul poate fi o formă de manifestare a devianței școlare (semnal tardiv al existenței unor probleme).

Poate semnala și reducerea atașamentului și a integrării, identificare scăzută cu obiectivele și aspirațiile grupului de elevi.

Studiile de specialitate indică următoarele tipuri de absenteism:

- ◆ **absenteism selectiv** (fuga de la școală este frecventă la o singură disciplină sau doar la câteva discipline)
- ◆ **absenteism generalizat** (fuga de la școală este frecventă și generalizată, prefigurează abandonul școlar)

- ◆ **căutarea singurătății** (reacție la tensiunea puternică intra- sau interpersonală)
- ◆ **dorința de a fi cu partenerul** (la adolescenți)
- ◆ **dorința de apartenență la grup** („ritualuri de inițiere”)
- ◆ **atitudine defensivă față de autoritatea unui sistem**

Semnificațiile psihosociale ale fugii de la școală sunt funcția de separare sau de individualizare, mai ales la adolescenți.

Pentru a putea lua măsurile optime de prevenire a absenteismului, care este de altfel primul pas spre abandonul școlar este necesară cunoașterea cauzelor care pot genera în rândul elevilor acest fenomen:

Cauze care țin de personalitatea și starea de sănătate a elevului: motivație școlară scăzută, lipsă de interes, încredere scăzută în educația școlară, oboseală, anxietate, autoeficacitate scăzută, imagine de sine deteriorată, sentimente de inferioritate, abilități sociale reduse, pasivitate; refuzul de a adera la o alegere făcută de alții (reacție la presiunea exercitată de dorințele adulților)

Cauze care țin de familie, condițiile socio-economice ale familie: sărăcia, stil parental indiferent, neglijent, familii dizarmonice, părinți foarte ocupați sau plecați în străinătate

Cauze care țin de contextul școlar specific (inclusiv relația profesor-elev): presiunea grupului, supraîncărcarea școlară, comunicarea defectuasă elev-profesor (ironizarea, umilirea elevului) evaluarea subiectivă, frica de evaluare, conflict cu colegii, practici educative percepute de elevi ca fiind nedrepte, frustrante, incompatibilitate între aspirațiile, trebuințele de învățare și oferta educațională a școlii; formă de apărare –împotriva disciplinei excesiv de rigidă și severă, politici proabsenteiste ale școlii la elevii din clasele terminale foarte importantă este și variabila vârstă.

În scopul prevenirii și combaterii acestui fenomen în școala noastră se vor lua următoarele măsuri:

Dirigintele și profesorii clasei vor monitoriza elevii care absentează frecvent de la disciplina lor sau de la clasă;

Săptămânal dirigintele clasei va motiva în baza dovezilor absențele elevilor, din clasele pe care le coordonează, conform cu RI al școlii;

Adeverințele medicale vor fi vizate de medicul școlar și vor fi înregistrate la secretariatul școlii, doar dacă nu au depășit 5 zile de la revenirea elevului la școală;

În cazul în care părintele solicită telefonic dirigintelui învoirea elevului, părintele va trimite dirigintelui cererea de învoire, care va fi adusă la cunoștința directorului și contrasemnată de acesta;

În situații speciale, care presupun părăsirea incintei școlii de către elev acesta va putea părăsi școala cu bilet de voie semnat de diriginte și avizat de director;

Dirigintele care constată numărul mare de absențe ale unor elevi în urma consultării săptămânale a caietului de monitorizare al absențelor va lua legătura cu elevul pentru a identifica motivul absențelor și de asemenea cu familia sau tutorii legali ai elevilor;

Până în data de 5 a lunii în curs diriginții claselor vor completa fișa de monitorizare lunară a absențelor elevilor și o vor depune la secretariatul sau direcțiunea școlii;

Se va afișa lunar situația absențelor pe clase în sala profesorală;

Lunar Consiliul Profesoral și Consiliul de Administrație va fi informat asupra situației absențelor și măsurilor luate de diriginți și consiliile profesorilor claselor;

Diriginții vor solicita sprijinului psihologului școlar în alegerea programului, activităților de intervenție sau prevenție și aplicarea acestora la clasele de elevi cu un absenteism ridicat.

Diriginții claselor vor putea lua și alte măsuri de prevenire precum:

Aplicarea chestionarului privind absenteismul (dacă situația o impune);

Centralizarea răspunsurilor la chestionar și identificarea principalelor cauze care au contribuit la situația de fapt (număr mare de absențe nemotivate) ;

Schițarea unui plan de intervenție țintit pentru rezolvarea situației (identificarea de către diriginte a unor măsuri amelioratorii) ;

Discutarea, în particular, a incidentului / situației cu elevul – căutarea împreună a unor soluții pentru evitarea repetării incidentului; eventual, consilierea psihologică individuală / a familiei (în funcție de cauză) ;

Cooperarea dirigintelui cu părinții; supravegherea discretă a prezenței elevului la școală, legătura permanentă cu dirigințele (reacțiile negative ale școlii și ale familiei întrețin mecanismele de apărare ale elevului, creând un cerc vicios, în care, la limită, abandonul tinde să fie văzut de elev ca unică soluție pentru „rezolvarea” problemei);

Dacă fuga de la școală este determinată de atitudinea unui profesor, dirigințele poate media rezolvarea situației conflictuale profesor-elev;

Programe de consiliere a părinților (de tip „școala părinților”);

Colaborare cu toate autoritățile comunității locale (poliția de proximitate, jandarmeria).

În cazul în care situația absenteismului scapă de sub control și se profilează riscul de abandon școlar se impune întregului corp profesoral luarea următoarelor măsuri în scopul prevenirii abandonului școlar:

Creșterea responsabilizării cadrelor didactice

Monitorizarea și consilierea permanentă a elevilor cu risc de abandon ridicat;

Păstrarea legăturii permanente cu familiile elevilor cu risc de abandon școlar;

Semnalarea cazurilor conducerii școlii și consilierului psihopedagogic;

Participarea cadrelor didactice din liceu la module de formare continuă (metode de a crește integrarea și comunicarea dintre elevi; profesor-elev; de a antrena elevii în activități extrașcolare; modalități de a crește implicarea și comunicarea permanentă cu părinții; orientarea extrașcolară a elevilor);

Utilizarea resurselor școlii pentru atragerea elevilor prin activități de timp liber;

Confirmarea oficială a legitimării elevului la vreun Club Sportiv și anunțarea prealabilă a programului competițional; aprobarea motivării absențelor pentru participarea elevului la competițiile sportive de către conducerea școlii

Menținerea în clasă a unei atmosfere care să asigure satisfacerea trebuinței de siguranță afectivă pentru toți elevii

Metode de predare – învățare atractive

Promovarea cooperării în clasă, astfel încât și elevii cu performanțe școlare modeste să experimenteze succesul; evitarea constituirii unor elite, concomitent cu etichetarea, marginalizarea, celor care nu aparțin elitei

Sistem echitabil de recompense – sancțiuni care să mențină motivația școlară a elevilor; nota să fie doar o măsură obiectivă a performanței și nu o modalitate de sancționare a elevului

Profesorii să comunice eficient (asertiv, să folosească ascultarea activă) să evite etichetarea elevilor, să critice constructiv, să se focalizeze pe recompensarea elevilor și nu pe sancționarea lor

Activități extrașcolare desfășurate în școală cel puțin o dată pe lună;

Activități de educație sexuală a elevilor;

Utilizarea la orele de consiliere a experienței celor ce au renunțat la școală pentru a preveni scăderea încrederii în educație;

Implicarea tinerilor cu risc de abandon în acțiuni comunitare.

Există multe motive pentru care unii tineri renunță prematur la educație și formare: probleme personale sau familiale, dificultăți de învățare sau o situație socio-economică fragilă. Cu toate acestea, caracteristicile sistemelor de învățământ și climatul școlar sunt alți factori care contribuie la implicarea sau neimplicarea elevilor. Parcursurile traversează diverse moduri de a învăța și a fi, iar dacă acestea sunt flexibile, iar părinții și elevii sunt capabili să ia decizii documentate, putem vorbi de o experiență pozitivă pentru elevi.

Se impune o „abordare holistică”, în cadrul căreia întreaga comunitate școlară (conducerea școlii, cadre didactice, elevi, familiile acestora) participă la un efort colectiv și coerent, în strânsă colaborare cu partenerii externi și întreaga comunitate.

Bibliografie:

1. BLÂNDUL, F. Consilierea părinților cu copii hiperactivi. În: Blândul V. (coord.). Educația non-formală – de la teorie la practică. Editura Universității din Oradea, 2008.
2. BLÂNDUL, V. și colab. Școala, Șansa mea! Ghid de consiliere pentru profesori. Editura Universității din Oradea, 2010.
3. BLÂNDUL, V. Psihopedagogia comportamentului deviant. București: Aramis, 2012.
4. SHAPIRO, S., SKINULIS, K. Cum devenim părinți mai buni (Parent talk): ghid practic / Traducere din limba engleză de Luana Schidu. București: Humanitas, 1999.

Prof. Țicle Codruța-Ioana, Școala Gimnazială „Gh Lazăr”, „Zalău,Salaj